Valtioneuvoston kanslia MUISTIO VNEUS2016-00210

VNEUS Eteläpää Mari(VNK) 21.03.2016

Viite

Asia
Eurooppa-neuvosto 17.-18.3.2016

Eurooppa-neuvosto käsitteli muuttoliiketilannetta erityisesti Turkin kanssa tehtävän yhteistyön osalta. Yhteistyötä koskevat linjaukset viimeisteltiin lopulta tapaamisessa Turkin pääministerin kanssa ja siitä annetussa julkilausumassa.

Kaikki Turkista Kreikan saarille 20.3.2016 lähtien tulevat uudet järjestäytymättömästi tulevat muuttajat palautetaan Turkkiin. Tämä tapahtuu täysin EU:n ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti.

Jokaista syyrialaista kohtaan, joka palautetaan Kreikan saarilta Turkkiin, uudelleensijoitetaan yksi syyrialainen kiintiöpakolainen Turkista EU:hun. Tämä nk. 'yksi yhdestä' - mekanismin mukainen uudelleensijoittaminen toteutetaan jo olemassaolevien jäsenvaltioiden sitoumusten puitteissa.

Seuraavassa vaiheessa, kun laittomat rajanylitykset Turkin ja EU:n välillä ovat loppumassa tai ainakin huomattavasti vähentyneet, aloitetaan vapaaehtoisen humanitaarisen maahanpääsyn järjestelmän mukainen maahanotto.

Viisumivapautta koskevan etenemissuunnitelman toteuttamista nopeutetaan pyrkimyksenä poistaa viisumipakko Turkin kansalaisilta viimeistään kesäkuun 2016 lopussa, jos kaikki edellytykset täyttyvät.

EU nopeuttaa Turkin-pakolaisavun koordinaatioväliseestä myönnetyn 3 mrd euron tuen maksuunpanoa. Tarvittaessa EU järjestää koordinaatioväliseeseen 3 mrd euron ehdollisen lisärahoituksen käytettäväksi vuoden 2018 loppuun asti.

Turkin liittymisneuvotteluissa avataan luku 33 (varainhoito- ja talousarviosäännökset) vielä Alankomaiden puheenjohtajakaudella.

Eurooppa-neuvosto keskusteli myös eurooppalaisesta ohjausjaksosta. Tässä yhteydessä esille nousi myös Euroopan terästeollisuuden ja maanviljelijöiden vaikea tilanne.

Muuttoliike

Muuttoliikekeskustelu keskittyi EU:n ja Turkin välillä tehtävään yhteistyöhön ja Turkin 7.3. tapaamisessa tekemiin lisäehdotuksiin. Eurooppa-neuvosto linjasi toimenpiteet julkilausumassa, joka annettiin yhdessä Turkin pääministerin kanssa.

Turkki ja EU vahvistivat sitoutuneensa 29.11.2015 käyttöön otetun yhteisen toimintasuunnitelmansa täytäntöönpanoon. Sen osalta todetaan jo tapahtuneen paljon edistystä.

EU ja Turkki päättivät pysäyttää laittoman muuttoliikkeen Turkista EU:hun. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi ne sopivat seuraavista lisätoimenpiteistä:

- Kaikki Turkista Kreikan saarille 20.3. lähtien tulevat uudet järjestäytymättömästi tulevat muuttajat palautetaan Turkkiin. Tämä tapahtuu EU:n ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti, eli kyse ei ole kollektiivisista karkotuksista. Kaikkia muuttajia suojellaan asianmukaisten kansainvälisten normien mukaisesti ja palauttamiskiellon periaatetta kunnioittaen. Kaikki hakemukset käsitellään yksilöllisesti ja yhdessä UNHCR:n kanssa. Tulija palautetaan, jos hän ei hae turvapaikkaa, hakemus todetaan perusteettomaksi tai sitä ei voida ottaa käsittelyyn.

- Palauttamisoperaatioiden kustannuksista vastaa EU.

- Jokaista syyrialaista kohtaan, joka palautetaan Kreikan saarilta Turkkiin, uudelleensijoitetaan yksi syyrialainen Turkista EU:hun. Mekanismi tätä varten perustetaan UNHCR:n avustuksella. Etusijalle asetetaan ne muuttajat, jotka eivät ole aikaisemmin tulleet tai yrittäneet tulla EU:hun laittomasti. Tähän käytetään jäsenvaltioiden aiemmin tekemiä sitoumuksia (20.7.2015 tehty päätös, josta jäljellä 18000 uudelleensijoittamispaikkaa). Mahdolliset tulevat uudelleensijoittamistarpeet täytetään vastaavan vapaaehtoisen järjestelyn avulla enintään 54000 henkilöön asti. Jos palautusten määrä ylittää em. lukumäärät, mekanismin soveltaminen lopetetaan.

- Kun laittomat rajanylitykset Turkin ja EU:n välillä ovat loppumassa tai ainakin huomattavasti vähentyneet, vapaaehtoisen humanitaarisen maahanpääsyn järjestelmän mukainen maahanotto aloitetaan. Osallistuminen on jäsenmaille vapaaehtoista.

- Turkki toteuttaa kaikki tarvittavat toimenpiteet estääkseen laittoman muuttoliikkeen uusien meri- ja maareittien avautumisen Turkista EU:hun.

- Viisumivapautta koskevan etenemissuunnitelman toteuttamista nopeutetaan pyrkimyksenä poistaa viisumipakko Turkin kansalaisilta viimeistään kesäkuun 2016 lopussa, jos kaikki edellytykset täyttyvät.

- EU nopeuttaa Turkissa oleville pakolaisille tarkoitetusta välineestä myönnetyn 3 mrd euron maksuunpanoa. Viikon kuluessa määritellään yhdessä Turkin kanssa ensimmäinen luettelo pakolaisten hyväksi erityisesti mm. terveyden, koulutuksen, infrastruktuurin alalla toteutettavista hankkeista, jotka rahoitetaan tästä välineestä. Kun nämä varat on käytetty lähes kokonaan, EU järjestää koordinointivälineeseen annettavan 3 mrd euron lisärahoituksen vuoden 2018 loppuun asti.

- EU ja Turkki totesivat myös tyytyväisyytensä meneillään olevaan työhön tulliliiton parantamiseksi.

- EU ja Turkki vahvistivat sitoumuksena tehostaa liittymisprosessia. Ne olivat tyytyväisiä luvun 17 (EMU) avaamiseen joulukuussa 2015 ja päättivät avata luvun 33 (varainhoito- ja talousarviosäännökset) vielä Alankomaiden pj-kaudella.

- EU ja Turkki tekevät yhteistyötä parantaakseen humanitaarisia oloja Syyriassa.

- Kaikkia näitä osa-alueita edistetään samanaikaisesti ja seurataan kuukausittain.

Eurooppa-neuvoston päätelmissä tuodaan esille EU-Turkki –yhteistyön lisäksi erityisesti tarve saada hotspotit täysin toimiviksi, jäsenvaltioiden valmius tarjota Kreikalle nopeasti tarvittavat voimavarat, m. rajavartijat, turvapaikka-asiantuntijat ja tulkit. Komissio koordinoi kaikkea Kreikalle annettavaa tukea ja laatii sitä koskevan toimintasuunnitelman. Eurooppa-neuvosto panee merkille komission tiedonannon ’EU:n ja Turkin muuttoliikeyhteistyön operatiiviset jatkotoimet’ ja etenkin sen, miten Turkista Kreikkaan saapuvan muuttajan turvapaikkahakemuksen tutkittavaksi ottamisen edellytysten voidaan katsoa puuttuvan ’ensimmäisen turvapaikkamaan’ tai ’turvallisen kolmannen maan’ käsitteiden perusteella unionin ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti.

Eurooppa-neuvosto toteaa myös, että Kreikalle annettavaa hätätilanteen tukea koskeva lisätalousarvio olisi hyväksyttävä viipymättä. Lisäksi sisäisiä siirtoja Kreikasta on nopeutettava. Jäsenmaiden on tarjottava nopeasti lisää paikkoja sisäisten siirtojen toteuttamiseksi. Tämä tehdään olemassa olevien sitoumusten pohjalta, eikä tämä merkitse siis uusia sitoumuksia jäsenvaltioille. Myöskään EU-Turkki -julkilausumassa todettu ei merkitse uusia sitoumuksia sisäisissä siirroissa tai uudelleensijoittamisessa.

EU odottaa, että Turkki noudattaa korkeimpia mahdollisia standardeja demokratian, oikeusvaltioperiaatteen ja perusvapauksien kunnioittamisen osalta, sananvapaus mukaan lukien.

Eurooppa-neuvosto toteaa päätelmissään olevansa äärimmäisen valppaana laittomien muuttajien mahdollisten uusien reittien suhteen ja kehottaa toteuttamaan kaikki toimenpiteet, jotka saattavat olla tältä osin tarpeen.

Työllisyys, kasvu ja kilpailukyky

Eurooppa-neuvosto hyväksyi vuotuisen kasvuselvityksen ensisijaiset alat.

Kesäkuun kokouksessa se keskustelee talous- ja rahaliiton viimeistelyä koskevan työn edistymisestä. Se hyväksyy myös ohjelman sisämarkkinoiden kakkien osien täytäntöönpanolle, ml. sisämarkkinastrategia, digitaalisten sisämarkkinoiden strategia ja päämarkkinaunionia koskeva strategia.

Päätelmissä mainitaan Euroopan terässektorin vaikea tilanne ja sitä koskeva komission tiedonanto.

Myös maanviljelijöiden vaikea tilanne nousi keskustelussa esille ja Eurooppa-neuvosto lisäsi päätelmiin seuraavan kappaleen: ’Eurooppa-neuvosto panee merkille viljelijöiden tilanteen etenkin maito- ja sianliha-alalla, sillä hintojen lasku vaikuttaa heihin vakavasti. Se kehottaa komissiota ryhtymään nopeasti toimeen 14. maaliskuuta pidetyn neuvoston (maatalous) istunnon tulosten perusteella. Se seuraa tiiviisti kehitystä tällä alalla, joka on erittäin merkittävä Euroopalle.’

LIITTEET

Asiasanat	Eurooppa-neuvosto, muuttoliike, talouspolitiikka, Turkki, ilmasto- ja energiapaketti
Hoitaa	**SM, TEM, UM, VM, VNK, YM**
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, STM, TPK, TULLI, VTV